

Ders : 50**Konu : Zaman Bilinci**

Zaman; en kıymetli sermayemiz; ömür, en değerli hazinemizdir. Çünkü nefeslerimiz sayılı, ömrümüz sınırlıdır. Yaratılış gayesini anlamayan, vaktini değerini bilemez. Zamanı değerlendiremeyen, ömrünü boşa geçirmiş olur. Çünkü zaman, yaşadığımız hayatın kendisidir. Zamanı boşa geçirmek, aslında hayatı boşa geçirmektir.

Gerçek mânâda değerini bilemediğimiz ve maalesef en çok israf ettiğimiz zaman; aslında sayılı vakitlerimiz, yani ömrümüzdür. Kur'ân-ı Kerîm'de zaman kavramı; **“Dehr, asr, vakit, yılı ayı gün, gündüz, gece, saat, ebed”** gibi kelimelerle ifade edilir. Bunların içinde; gün, gece ve gündüz tabirleri en çok zikredilen tabirlerdir. Meselâ; gün mânâsındaki **“Yevm”** kelimesi 475 defa zikredilir.¹ Yüce Rabbimiz;

„vaktin kıymetini anlamamız için, birçok sûrede zamana yeminle başlamaktadır.

وَالْعَصْرُ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

“Asra yemin olsun ki, insanoğlu ziyadadır”² buyurmaktadır. Yine:

“Örttüğü zaman geceye andolsun, ortaya çıkıp görüldüğü zaman gündüze andolsun”³ buyurmakta, diğer bir sûrede ise:

وَالضُّحَىٰ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ

“Kuşluk vaktine yemin olsun, durgunlaştığı zaman geceye andolsun”⁴ buyurmaktadır.

Resûlullah (s.a.v.) de şöyle buyurmaktadır:

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ، وَالْفَرَاغُ

“İki nimet vardır ki, insanların bir çoğu bu iki nimet hususunda aldanmıştır. Bu iki nimet, sıhhat ve boş zamandır.”⁵

Ömür; çok uzun zannettiğimiz ama aslında çok kısa olan bir zaman dilimidir. Ecelin ne zaman geleceğini, ömrün ne zaman biteceğini bilmediğimiz için, bize emanet edilen zamanı iyi kullanmamız gerekir.

İmam-ı Azam Ebû Hanife:

“Felâketlerin en büyüğü vakti boşa geçirmektir” demekte, İmam-ı Şafii ise: “Zaman kılıç gibidir, sen onu kesmezsen o seni keser” ifadesi ile zamanın önemini ortaya koymaktadır.

İmam Ahmed b. Hanbel:

“Mazi artık geçti. O ancak ibret için düşünülebilir. Geleceğe bel bağlanmaz. Çünkü bundan sonra yaşayacağımız belli değildir. O halde kendisine itibar edilecek zaman, içinde bulunulan “an” dır. Biz ancak ona sahibiz. Ne yapabilirsek şimdi yapabiliriz” ikazını yapmakta, İmam-ı Rabbanî ise şu sözleriyle dikkatlerimizi çekmektedir:

Peygamberimiz Hz Muhammed (SAV):

„ Erteleyenler (sonra yaparım diyenler) helâk oldu“ buyurdular. Vakit sermayesi, gerekir ki en önemli işe sarfedile... Asıl lazım olan işi düşünmeli, lüzumsuz şeylerden tamamen yüz çevirmelidir.

Her ne ki var, sevgisi dışında Hakkın;

Şeker dahi olsa yenmesi zehir, sakın...

¹ Zaman ve Değerlendirilmesi, Yaşar Değirmenci, sh.33

² Asr sûresi, 1-2. âyetler

³ Leyl sûresi, 1-2. âyetler

⁴ Duhâ sûresi, 1-2. âyetler

⁵ Buhârî, Rikak 1

Ey bizi seven kardeşim! Vakit keskin kılıçtır. Yarın fırsat ele geçer mi, geçmez mi bilinmez. Mühim işleri bugün yapmalı, mühim olmayanları yarına bırakmalıdır. Aklın hükmü ve gereği budur.

İnsanın İslâmi güzelliği arasındadır ki; kendisine lüzumlu olmayan işlerden kaçına, kendisine lüzumlu olan işlere baka... Her ne zaman ki, bir toplantı tefrikaya sebep olur, ondan sakınmak gerekir. Her ne şey ki içtima ile bir birlik meydana getirir; o şey uğurdur ve berekettir. Her ne şey ki, dağınıklık ve tefrika meydana getirir; bu dahi uğursuzluktur, bereketsizdir.

İnsan öyle yaşmalıdır ki; sohbeti ile yanında bulunanlarla gönül birliği hasıl ola...Onları tehlikeye ve tefrikaya atmaya...Aynı şekilde nefsin sayfalarını da değiştirmesi gerekir. Zira zaman, nutuk çekecek, dedikodu yapacak zaman değildir.⁶

İbrahim Ethem Hazretleri dostlarıyla toplanmış sohbet ediyordu. İçlerinden biri İbrâhîm Ethem'e:

-“Ey İbrâhîm! Vaktini nasıl geçiriyorsun? Maruz kaldığın iyilik ve kötülüğü nasıl karşılıyorsun?” diye sordu. İbrâhîm Ethem Hazretleri:

-“Hayatta maruz kaldığım hadiseleri atlarım binerek karşılarım” diye cevap verdi ve sözüne şöyle devam etti:

- Bir nimete kavuşunca hemen **ŞÜKÜR** atına biner, onunla karşılarım,
- Bir belaya uğrarsam hemen **SABİR** atına biner onunla karşılarım,
- Bir ibadet yapmaya muvaffak olursam hemen **İHLÂS** atına biner, onunla karşılarım,
- Bir günaha düşersem hemen **TEVBE** atına biner, onunla karşılarım.“

Hergün bize yeni bir 24 saat, 1440 dakika, 86.400 saniye verilmektedir. Bir haftada ise 168 saat emanet edilmektedir. Acaba bu emaneti nasıl değerlendiriyoruz? Farz olan ibadetleri, faydası ve yararı olan işleri bırakıp, faydasız ve gereksiz işlerle mi uğraşıyoruz? Mutlaka yapmamız gereken ve hayatî önem taşıyan teşkilat çalışmalarımızı bırakıp, erteleyip, boş şeylerle mi bu vaktimizi harcıyoruz?

İmamı Şa'ranî:

“Alalâde bir insan vaktini nasıl bitireceğini, akıllı bir insan ise vaktini nasıl kullanacağını düşünür” demektedir.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, vücudunu nerede yıprattığından sorulmadıkça bulunduğu yerden kıpırdamaz.”⁷

Her “an” zamanın bir parçasıdır. Çizgi, noktaların birleşmesiyle meydana geldiği gibi, zaman da “an”ların birleşmesiyle meydana gelir. Bütün mes’ele, zamanı israf etmeden, heba etmeden faydalı işlerde kullanmak, zamanı Allah’ın ,“Ol!” emri olarak idrak etmedir. İşte zaman bilincinin anahtarı budur.

İnsan, zaman kavramını çeşitli açılardan farklı anlamda yorumlayıp çeşitlendirebilir. Bu açıdan zamanı şöyle tasnif etmek mümkündür:

- a. **Objektif Zaman:** Saate bağlı olarak takib edilebilen zamandır.
- b. **Subjektif Zaman:** Bu, hissedilen zamandır. Meselâ dostlarımızla, sevdiklerimizle geçirdiğimiz zaman çok çabuk geçer. Üzüntülü zamanların ise, birkaç dakikası bile insana saatler gibi uzun gelir.
- c. **İktisatta Zaman:** İktisat alanında kullanılan zamandır.
- d. **İşletmede Zaman:** Mal ve hizmet üretmek için girişilen çalışmaya harcanan süreler toplamıdır.

⁶ Mektûbât, İmam-ı Rabbânî, C.1, sh.315-316, 382

⁷ Tirmîzi, Kıyamet 1

e. Sosyolojik Açıdan Zaman: İnsanların takvime bağlı olarak yaptıkları günlerde meydana gelen sosyal olaylardır. Meselâ, bayramlar, mübarek geceler, özel günler gibi...⁸

Zamanın Özellikleri:

Zamanın kendine has bazı özellikleri vardır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

- Zaman çok çabuk geçer.
- Geçen zamanı geri döndürmek, mümkün değildir.
- Zaman, insanın sahip olduğu ve asla paha biçilemez, satın alınamaz bir hazinedir.
- Zamanı boşuna geçirmenin hem dünyada hem de ahirette hesabı ve pişmanlığı vardır.⁹

Mevlâna zaman israfı konusunda şöyle bir ikazda bulunmaktadır:

“Sen sanma ki, israf; birkaç kuruşu boş yere harcamandır. Yahut bir eşek yükü buğdayı hesabını bilmeden sarfetmendir. Ya da mirasına konduğun bir çok malı yemeye içmeye harcıyıp elden çıkarmandır. Asıl büyük israf, aziz ömrünü harcamandır. Çünkü bir anlık ömür, yüzbinlerce kuruşa alınamaz. Mücevherler, vakitle alınabilir, ama vakitler mücevherlerle alınamaz. Yüzbinlerce mücevherle ömrün vakitleri satın alınamaz. Canı, altınla satın almadın da; o yüzden kadrini bilmiyorsun.”

Başarılı insanlar zamanlarını, başarısız insanların yapmak istemediği şeyler yaparak harcarlar. Sıradan insanlar; güçlülere katlanmayı, bu konuda fedakarlık yapmayı göze alamazlar. Bunlar için plânlı bir zamanın, tertipli düzenli, programlı çalışmanın çok önemi yoktur.¹⁰

Teşkilat mensupları olarak sıradan insanlar gibi düşünemeyiz, böyle davranamayız. Özellikle de toplantılarda kullandığımız zamana dikkat etmeli zaman israfına yol açmamalıyız. Toplantılarda zaman israfına yol açan başlıca sebepler şunlardır:

- Toplantının maksadının belirlenmemiş olması,
- Toplantının gündemsiz veya düzensiz olması,
- Toplantıya katılanların hazırlıksız gelmeleri,
- Toplantı vaktinin iyi planlanmaması,
- Gündeme uyulmaması, gündem dışına çıkılması,
- Katılımcıların konuşma sürelerinin sınırlanmaması,
- Alınacak kararların tesbit edilememesi,
- Toplantıyı zamanında başlatılıp, zamanında bitirilememesi,
- Katılımcılar arasındaki anlaşmazlığın çözülmemesi,
- Toplantıya katılanlar arasında“Toplantı içi toplantıların“ önlenmemesi,
- İzinsiz söz almaların önüne geçilmemesi,
- Kararlaştırılan işleri yürütmekle görevlendirilenlerin takibinin yapılmaması,

Başarılı olmanın yolu bize emanet edilen zamanı kontrol etmekten geçer.

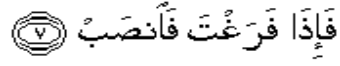
Bütün başarılar, işlerin plânlı-programlı ve zamanında yapılmasına bağlıdır.

Çalışanlar israf hanelerine yazılacak luzumsuzluklara vakit bulamazlar. Çalışmayanlar ise kendilerini kötülükten, stresden kurtaramazlar. Bunun için Rabbimiz:

⁸ Zaman ve Değerlendirilmesi, Yaşar Değirmenci, sh.17-18

⁹ Müslümanın Hayatında Vakıt, Yûsuf el-Kardavî, sh.17-23

¹⁰ İslâm Davetçilerine Eğitim Rehberi, Dr.Hişam el-Talib, sh.233

“O halde bir işi bitirince hemen (başka işe) sarıl”¹¹ buyurmaktadır.

İş bugünde, bugüne sığdır, yarını dünü,
Şimşek olsan zamanın kesemezsin önünü.
(N.Fazıl Kısakürek)

Not:Bu hafta:

- 1- Bu dersi arkadaşlarımızla paylaşalım.
- 2- Vaktimizi nasıl değerlendirdiğimizi kontrol edelim.
- 3- Toplantılarda gündemin dışına çıkıp çıkmadığımızı gözden geçirelim.

¹¹ İnşirah Sûresi, 7.âyet